

ták, milyen túlnyomó, s így értelemszerűen kártékony szerepet játszanak a zsidók a szabad pályákon és a gazdaságban. A szélsőjobboldaliak a harmincas évek súlyos gazdasági válságát ravaszul meglovagolva, „örsgváltást” követeltek, a jelszót a csőcselék fosztogató ösztöneinek felkeltésére szánva. A jobboldal „keresztény nemzeti” ideológiájától nem idegen hagyományos antiszemitizmus fokozatosan náci színezetet öltött, mihelyt a faji gondolattal telítődött, és a zsidókérdés megoldását faji alapon kezdte követelni.

Gazdasági helyzet

Ellentétben a kiegyezés korával, amikor a magyar nemzeti érdekek előmozdításában a zsidóknak fontos szerepük volt és amikor létezett ugyan zsidókérdés, amivel alkalmilag elő is hozakodtak, de politikailag és hivatalosan a felszín alá szorult, az első világháború után Magyarország szerencsétlenségének nagy részéért a zsidóságot tették meg bűnbaknak. A vesztt háború és a Birodalom széthullása okozta talajvesztés légkörében és az antiszemita hangulatkeltés hatására a lakosságnak mind nagyobb hányada mutatott hajlandóságot arra, hogy a zsidó közösségről a viszonylag kisszámú zsidó és kitért tevékenysége alapján alkosson véleményyt, akik valóban jelentős és látványos szerepet vittek a magyar kapitalizmus és a kommunizmus történetében. Akárcsak Németországban a nemzetiszocializmus hatására, ugyanúgy Magyarországon is a zsidókat tették felelőssé nemcsak az ország katonai összeomlásáért, de a társadalmi, gazdasági állapotok szétzilálódásáért is. A magyarországi zsidóság túlnyomó többsége ellenezte Kun proletárdiktatúráját, a közvéleményben mégis nagy hajlandóság mutatkozott, hogy a bolsevik rendszert az egész zsidóság számlájára írja (lásd az 1. fejezetet). S bár a zsidók egy része éppen csak hogy meg tudott élni, az emberek jó részében mégis az a képzet élt, mintha minden zsidónak olyan fényes lett volna a sora, mint ama keveseké, akik ha nem is uralkodó, de mindenképpen számottevő befolyással rendelkeztek a szabadfoglalkozású-pályákon és a gazdaság legfontosabb területein, így a bankügyekben, az iparban és a kereskedelemben. Ez a kicsiny felső középosztálybeli réteg szorosan összeforrott Magyarország arisztokrata-konzervatív uralkodó osztályával. Ez az iparpénzügyi vezető kör, amelybe kb. félszáz család tartozott, viszonylag mentes maradt a két háború közötti időszak antiszemita intézkedéseinek hatásától. Továbbra is élvezte vagyonát, hatalmát és előjogait, egészen 1944. március 19-ig, amikor a németek megszállták Magyarországot. Ekkor az uralkodó arisztokrata-konzervatív csoport jó néhány tagját szintén félreállították.⁸ Asszimilációjuk és beilleszkedésük mértéke szerint